

uvodnik Foreword

P. Miroslav Vanino SJ (1879.–1965.), osnivatelj i prvi urednik časopisa *Život*

Uz 60. obljetnicu smrti

*Marijan Steiner**

Isusovac p. Miroslav Vanino osnivatelj je našega časopisa i prvi urednik (1919.–1922.). Navršava se 60 godina od njegove smrti, pa želimo podsjetiti na važnost i veličinu toga svećenika, redovnika i znanstvenika, koji je višestruko zadužio hrvatsku crkvenu i kulturnu javnost svojom djelatnošću.

Izobrazba i raznolika djelatnost

Kao rođeni Zagrepčanin stupio je Vanino s 15 godina u Austro–ugarsku provinciju Družbe Isusove i svoju dugačku redovničko–svećeničku formaciju stjecao je od 1894. do 1912. u više mjesta: St. Andrä (Koruška), Kalksburg (kraj Beča), Travnik, Požun (tadašnja Ugarska), Louvain (Belgija), Zagreb. Na isusovačkom fakultetu u Louvainu postigao je doktorate iz filozofije i teologije. Zatim, nakon započetoga studija povijesti u Beču, nastavio je na Sveučilištu u Zagrebu, te je doktorirao pod vodstvom poznatoga znanstvenika Ferde Šišića s disertacijom *Povijest filozofijske i teologijske nastave u isusovačkoj akademiji u Zagrebu*. Kao odgojitelj i nastavnik bio je u Travniku u sjemeništu i gimnaziji, a zatim profesor na visokim bogoslovnim školama u Sarajevu i Zagrebu. Njegova pastoralno–misionarska aktivnost obuhvaćala je rad s mladima, organizaciju i vodstvo raznih pothvata, službu vojnoga svećenika na talijanskom frontu, trogodišnje misije za naše iseljenike u Sjedinjenim Američkim Državama i dr. Značajna je Vaninova znanstveno–istraživačka djelatnost na polju hrvatske povijesti, napose isusovačkoga reda u našem narodu. Znanstveni ugled potvrđuje i činjenica da je postao dopisni član tadašnje Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu (1937.), njezina historijsko–filologičkoga razreda. Još od studentskih dana objavljivao je također brojne nabožne i duhovne članke u raznim časopisima. Pokrenuo je i interni list *Vjesnik Hrvatske pokrajine Družbe Isusove*, u kojem je

* Dr. sc. Marijan Steiner, umirovljeni profesor Filozofsko–teološkoga instituta Družbe Isusove i Fakulteta filozofije i religijskih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. Adresa: Makedonska 23, 11000, Beograd, Republika Srbija. E–adresa: marijan.steiner@isusovci.hr

prikupljao podatke o djelovanju hrvatskih isusovaca. Izuzetno mjesto zauzima ju osnivanje, uređivanje i izdavanje tri tiskana projekta (časopisi *Život*, *Croatia Sacra* i *Vrela i prinosi*), a četvrti je za njegova života ostao u rukopisu (*Isusovci i hrvatski narod*).

Časopis Život

P. Vanino, u to vrijeme profesor na Vrhbosanskoj visokoj bogoslovnoj školi, počeo je u Sarajevu 1919. izdavati *Život*, ali već sljedeće godine mjesto izlaženja premješteno je u Zagreb. Osnivanjem časopisa Vanino se je želio suprotstaviti tada vladajućemu scijentističkomu protuvjerskomu ozračju u javnosti. Obradivao je razne teme u apologetskom duhu: biblijske (kozmogonija u svjetlu znanosti), antiklerikalizam, transformizam, odnos prirodnih znanosti i vjere i dr. Većinu članaka pisao je sâm, uz suradnju subraće isusovaca i vanjskih suradnika. Niz godina prije Drugoga svjetskoga rata časopis je izlazio mjesečno (izuzevši ljeto), tiskan u 10 brojeva. Nakon obnove 1971. dobio je naslov *Obnovljeni Život*: objavljivano je šest brojeva godišnje, da bi se konačno pojavljivao četiri puta u jednom godištu. *Obnovljeni Život* ima sada povijest od 80 godina izlaženja (prekid od 1945. do 1970. godine). Od početka do danas mijenjao je naslove, a varirali su i podnaslovi: od 1919. do 1944. to je *Život: List za unutarnju kulturu*, a od 1971. do danas *Obnovljeni Život*, sa sljedećim podnaslovima: *Dvomjesečnik za religioznu kulturu*, *Časopis za religioznu kulturu*, i konačno *Časopis za filozofiju i religijske znanosti*. No, ostala je trajna prisutnost riječi *Život*, s kojom je p. Vanino započeo taj poduhvat.

Časopis Croatia Sacra

Vaninova poduzetnost došla je do izražaja i u tom što je potaknuo Hrvatsku bogoslovnu akademiju na izdavanje časopisa *Croatia Sacra: Arhiv za crkvenu povijest Hrvata*. Postao je njegovim prvim urednikom. Časopis je donosio izvore i studije iz povijesti Crkve, hrvatske kulture, književnosti i znanosti. U programatskom tekstu prvoga sveska (1931.) objašnjava svrhu zbornika: “Ime je ‘Croatia Sacra’ jedan program: prikupljati i obrađivati građu za buduću vjersku i crkvenu povijest hrvatskoga naroda.” Zadatak je “da vadimo građu iz prašnih arhiva i časni ruševina minulih vjekova, da građu proučavamo, i da je obrađujemo u raspravama i prikazima, a sve u duhu vedre i neumitne znanosti!” (str. 158). Vanino je bio urednik kroz četiri godine, a zbornik je izlazio dva puta godišnje. Okupio je ugledne povjesničare, koji su objavljivali važne priloge iz naše povijesti.

Časopis Vrela i prinosi

Godine 1932. p. Vanino započeo je još jedno važno djelo pod naslovom *Vrela i prinosi: Zbornik za povijest isusovačkog reda u hrvatskim krajevima*. On je bio njegov urednik i glavni pisac. Istaknuo je da će nastojati svake godine izdati jedan svezak od oko 16 araka. Poradit će na “pouzdanoj znanstvenoj redakciji”, čije će priloge zatim povjesničari stručno obrađivati. Prihvaćat će i zaokružene članke o pojedinim pitanjima. Do završetka Drugoga svjetskoga rata izišlo je 11 svezaka, u kojima je Vanino objavio mnogo gradiva iz djelovanja Družbe Isusove i hrvatske kulturne povijesti 17. i 18. stoljeća. *Vrela i prinosi* nastavili su s izlaženjem od 1982. do 1996. (izašli su brojevi od 13. do 21. sveska). Nažalost, od tada je opet sve zastalo.

Autorsko djelo Isusovci i hrvatski narod

Moglo bi se reći da je djelo *Isusovci i hrvatski narod* najveći poduhvat Miroslava Vanina. Sav je taj povijesno–istraživački rad nastao uglavnom u Sarajevu od 1928. do 1945., s manjim promjenama i dodatcima nakon Drugoga svjetskoga rata, kada je p. Vanino premješten u Zagreb. Djelo je tiskano tek poslije autorove smrti u tri sveska: 1969. (I.), 1986. (II.) i 2005. (III.). Obradio je povijest isusovaca povezanih s našim krajevima do ukinuća Družbe Isusove (1773.). “Još posljednjih sedmica držao je sveske rukopisa ‘Povijest isusovačkog reda’ kraj sebe, rado o tome govorio i veoma želio da to bude tiskano u Božju hvalu, na priznanje časnih preda, za pouku i poticaj budućim naraštajima.” (Badalić, str. 732). Nakon njega p. Valentin Miklobušec napisao je još dva sveska istoga naslova: 2007. (IV.) i 2016. (V.), obuhvaćajući povijest Družbe Isusove u našim krajevima od ponovne uspostave 1814. do 1945. godine.

Osebnost

Vanino je po naravi bio temperamentan, pun vedrine i dobra raspoloženja. Znao je biti blizak ne samo visoko obrazovanim osobama, nego i običnim ljudima, uvijek potičući na dobrotu i radost. Ljudi su ga voljeli susretati u crkvi, ispovjedaonici, u gradu. Odlikovao se je poniznošću i znao je priznavati vlastite pogreške. Bio je osoba velikoga znanja, čovjek široke kulture, marljivosti, poliglota: osim materinskoga, odlično je vladao s još pet jezika, a napose je volio francusku kulturu i duhovnost.

Prigodom smrti p. Miroslava Vanina napisao je njegov subrat p. Josip Badalić u *Bogoslovskoj smotri* (br. 3–4, 1966., str. 731) između ostaloga sljedeće: “Prava mu je potreba bila da češće, nakon napregnuta rada, izide na zrak među ljude ili u Božju prirodu. To je činio često i u Sarajevu i u Zagrebu, osobito posljednjih godina. Obilazio je Zagreb, osobito njegove crkve i svetišta: Gospu od Kamenitih vrata, Sv. Dizmu u Novoj Vesi, a napose je rado zalazio u katedralu gdje se divio

ljepoti građevine i dahu povijesti; čitav život osjećao je povezanost prošlosti s narodnom sadašnjosti. Ljubav je prema narodu bila kod njega veoma izrazita, od dječjih demonstracija po Zagrebu pa do posljednjih dana života. Često je davao izraza upravo južnjačkom temperamentu, te uz ljubav prema Kristovoj osobi, njegovu mističnom tijelu — Crkvi i vidljivoj glavi papi, uz privrženost redu, napose svetištu Srca Isusova i svemu oko njega, ta ljubav prema narodnoj zajednici bila je osobita njegova značajka.”

Sigurno je da su hrvatski isusovci imali u osobi p. Miroslava Vanina vrsnoga predstavnika povijesne znanosti, isusovačke zauzetosti za povjerene poslove i svećeničkoga oduševljenja.